

ΟΙ ΘΥΛΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Η ΜΟΝΑΧΗ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗΣ

Ένα μνημείο της χριστιανικής μας τέχνης. Ο βασιλεύς Λέων και οι πειραταί. Το θαυματουργό κιβώρι. Ο κυνηγός και το εύρημά του. Η δραματική ιστορία της Θεοκτίστης. Η φυγή της μέσα στο δάσος. Τι διηγήθηκε στον κυνηγό. Ο θάνατός της.

Ένα από τα ωραιότερα μνημεία της χριστιανικής μας τέχνης, αληθινό καύχημα της Έλληνικής Ορθοδοξίας, εινε και η Έκατονταπυλιανή της Πάρου. Γύρω από την αρχαιολογική αυτή έκκλησία πλέκονται διάφορες ιστορίες και θρύλοι. Σημαντικότερος εινε ο ακόλουθος :

Στόν καιρό του βασιλεύος Λέωντος, πειραταί Άραβες, με όρημη την Κρήτη, έκαναν καταστρεφτικές επιδρομές στα Έλληνικά παράλια και πρό πάντων στα νησιά του Αιγαίου. Ο βασιλεύς έστειλε το στρατηγό Ημέριο για να καταιώξει τους επιδρομείς και ν' απαλλάξει τους υπηκόους του από την τυραννία τους. Άλλ' άνεμος σφοδρός ανάγκασε τον Ημέριο να οίξει άγκυρα στην Πάρο, όπου έμεινε αρκετές ημέρες. Το στρατηγό αυτόν ακολουθούσε στην έκστρατεία κι ένας λογός της εποχής, ο «Συμεών ο σοφός», ο οποίος έβριχε στο νησί, το έμελετσε κι' έγγραφε περιεργες πληροφορίες για το έκκλησιαστικό του μνημείου και για ό,τι άλλο αξιοπερίεργο εινε.

Την έτοιχη εκείνη, ό ναός της Έκατονταπυλιανής ήταν ακόμη σε όλη την όμορφιά της μαρμαρένιας λευκότητος του. Το μακρό περισιτάλιό του, τα λεπτοσκαλισμένα κομήματά του, ό πλοτύος των άμπερομαίοντων και των πολυκαλιών, έπέστυραν το θαυμασμό των προσκυντών, που έμαζεύοντο από παντού...

Σήμερα, δυστυχώς, όλο εκείνο το μεγάλο, εινε σκεπασμένο με τόν άσβεστό και τις διάφορες επιδιορθώσεις. Έν τούτοις, ακόμη και σήμερα, ό προσκυνητής νοιώθει βαθιά συγκίνηση μπρός στο άριστούργημα αυτό της αρχιτεκτονικής.

Όταν μπη κανείς στο Ίερό του ναού, βλέπει, ως είδος άμφιθέατρου, ένα μεγάλο, δωδεκάθρονο, όπου έκάθονταν οι άρχιερείς και ιερείς στις μεγάλες λειτουργίες. Στη μέση του Ίερού, έπάνω από την Άγία Τράπεζα, υπάρχει επίσης ένα θαυμάσιο μεγάλο κιβώρι, μονόλιθο, στρογγυλό σε τέσσερες στήλες από γρανίτη. Εινε φανερό ότι εινε παρμένο από άρχαιο Έλληνικό ναό, ίσως της Δήλου.

Τό κιβώρι αυτό ό άρχηγός των Άράβων Νίσουρις θέλησε να τό άρπάξει, για να τό άφιερώσει στο τέμενος της Άγιοι, της προμήμης του Άραβικού λαού. Άλλ' ένα ή τίλη του ναού ήταν αρκετά εφόρκοχη για να τό βγάλουν έξω, όταν έφταναν εκεί τό κιβώρι μεγάληνε-μεγάλανε και δέν χωρούσε να περάσει. Τέλος, οι πειραταί κουράστηκαν, τό άφησαν χάμου κι' έφυγαν.

Λεβιά, σ' ένα ξεχωριστό διαμέρισμα του ναού, σώζεται ακόμη ή Κολυμβήθρα, που έχει σχήμα σταυρού. Σ' αυτήν κατεβαίνει κανείς με τρία σκαλοπατία. Στη μέση της κολυμβήθρας ύψονεται ή λεγομένη «Ίερά νησίς» όπου στεκότανε ό Ιερεύς κι' έβάφτιζε. Στην κολυμβήθρα αυτή έλαβαν τό βάπτισμα οι τελευταίοι Έλληνες ειδωλολάτραι.

Άριστερά, στην άλλη πτέρυγα, υπάρχει μιá επιτάφια πλάκα. Και ό προσκυνητής σματαί φιλοπερίεργος να μάθει τον κρόβει ό τάφος αυτός.

Κάποιος καλόγηρος της Μονής διαγείται τότε στον έπισκέπτη ότι μιá γυναίκα εινε κει μέσα θαμμένη. Θεοκτίστη γ' όνομά της και δραματική ή ιστορία της.

Στα παλιά χρόνια, ξένοι κυνηγοί βρήκαν στην Πάρο, για να κυνηγήσουν έλαφα και άλλα άγρια ζώα. Ένας από τους κυνηγούς αυτούς έξοικνε από τους άλλους, για να πάη στην Έκατονταπυλιανή να προσκυνήσει.

Φτάνει στην έκκλησιά, κατά τό μούσχομα, μπαίνει μέσα και βλέπει στα δεξιά της Άγιοι Τραπέζης κάτι άεροσπλάτο, πάλ άσπρο πανί ή σάν δίχτυ άράχνης που τό κουνούσε ό άνεμος. Ο κυνηγός κανει να πάη κοντά, όταν άξαφνα άκούει μιá φωνή που έβριγνε από τό άσπρο μαγάδι κι' έλεγε τρομαγμένη :

— Μην πλησιάζεις !... Είμαι γυναίκα γυμνή ! Ρίξε μου ρούχα να σκεπασθώ, και θά σοφ πώ ποιά είμαι !...

Ο κυνηγός της έρριξε τό μαντίά του, ή γυναίκα τόν έφόρεσε, και άφου έκανε τό σημείο του σταυρού, άρχισε τη διήγησή της :

Ήτανε καλόγηρα από τη Μεθύμνη της Λέσβου. Από μικρή, ταγμένη στα θεία, μπήκε σ' ένα μοναστήρι γυναικών. Σε ηλικία 18 ετών θέλησε να έπισκεφθί μιá αδελφή της παντρεμένη στη Μεθύμνη και ξεκίνησε για κει. Στο δρόμο, ένα μουλοποιό πειρατόν του Νίσουρι την έσκαβωσε, την έφερε στο καράβι και μαζί με άλλες την έφερε στην Πάρο, όπου έσκόπευαν να μείνουν λίγον καιρό οι πειραταί έως ότου κάνουν πανιά για τό Άλλέρι.

Μιά νύχτα όμως, ή Λεσβία καλόγηρα κατόρθωσε να ξεφύγη από τό χέρια των πειρατών και τρέχοντας να χωθή στο δάσος. Κ' έσκακουνούσε να τρέχη όλοένα, αφήνοντας τα λιθάρια και τ' άγκάθια, ξεσκιζοντας τα πόδια της, περφόρμη, λαχναρισμένη. Τέλος, δέν μπορούσε να περπατήσει άπ' την κούρασι κι' έπεσε χάμου, σάν νεκρή !...

Την άλλη μέρα, τό πρωί, ή άκίτηε του Ήλιου την έξύπνησαν. Ή καλόγηρα άνασηκώθηκε, έρριξε μιá ματιά γύρω της και πέρα, κατά τη θάλασσα και με χαρά εινε τό καράβια των πειρατών ν' άρμενίζον μακριά, πέρ' από την Πάρο... Από τότε—εινε στον κυνηγό—είχαν περάσει 30 χρόνια. Και κατοικούσε πειά μέσα στο ναό και τρεφόνταν με άγρια χόρτα και νερό της πηγής, «βοηθουμένη από τη χάρι της Ύπεραγιοι Θεοτόκου». Και όταν τα ρούχα της έξεσκιζοντο, την έσκέπαζε ή δύναμις του Θεού που κυβερνά και σκεπάζει τα πάντα !...

Άφου εινε αυτά ή καλόγηρα, έπισε στα γόνατα κι' ευχαρίστησε τόν Κύριο. Έταίτα, παρεκάλεσε τόν κυνηγό όταν θά ξαναγορίσει να της φέρη μέσα σέ καθαρό κουτί «Άγιο Αντίδοχο, και να μην πής τίποτε σέ κανένα γι' αυτήν. Ο κυνηγός της τό ύποσέθηκε, κ' έφυγε.

Σύμφωνα με την έπιθυμία της Άγιοι, έπειτα από λίγον καιρό, ό κυνηγός έβαναγίρισε στην Πάρο και διευθύνθηκε στον έρημο ναό της Έκατονταπυλιανής.

Στην άρχη δέν βρήκε εκεί την καλόγηρα, γιατί, φαίνεται κρυβότανε από τα μάτια του κόσμου. Άφου όμως οι κυνηγοί άπομακρόνθηκαν, ή Θεοκτίστη παρουσιάστηκε νευμένη με τό μαντίά του κυνηγού. Αυτός, άμα εινε την ερημητίασα θέλησε να πείη στα γόνάτα της και να την προσκυνήσει, με εκείνη του έφώναξε δυνατά :

— Μην κινήσει με μένα μετάνοια ! Σκέψου ότι βαστάζεις τα Θεία Μυστήρια !...

Ο κυνηγός συγκινημένος έπλησίασε, και ή Θεοκτίστη κλαιγοντα από χαρά, έπηρε από τό χέρια του κυνηγού τό Τιμό Σώμα που της τό εινε φέρη μέσα σέ ξύλινο κουτί, ευνωδιασμένο, από πυξό.

Ή Θεοκτίστη άνοιξε τό κουτί, έκονώνησε και εινε :

— Νύν άπολύεις την δούλην σου, Λέσποτα, δι' εινον οι όφθαλμοί μου τό σωτήριο σου !... Τώρα που έλαβα την άφει των άμαρτιών μου θά πάω όπου προστάζει τό κράτος σου !...

Έπειτ' από τό λόγια αυτά, έσήκωσε τα λιπόσαρκα χέρια της ώρα πολλή, προσευχήθηκε σιωπηλά, και άφου άποχαίρήθηκε τόν κυνηγό, χάθηκε.

Όταν έστειρ' από λίγες ημέρες ό κυνηγός γυρίζοντας από την έκδρομή του στα βόρεια του νησιού, θέλησε να ιδη και να λάβη την ευλογία της Θεοκτίστης για βοήθεια στο ταξείδι του, τη βρήκε νεκρή μέσα στο Ίερό της Έκατονταπυλιανής, τυλιγμένη με τό μαντίά του, με τό χέρια σταυρωμένα και τη γαλήνη στο θέο της πρόσωπο.

